

ОГЛЯД БЮДЖЕТНОЇ ПРОГРАМИ «ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНІ ЗАХОДИ У СФЕРІ ОСВІТИ»

Публікація видана в межах Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні, яку виконує Міжнародний фонд «Відродження» у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні. Думки та позиції викладені у цій публікації є позицією авторів та не обов'язково відображають позицію Посольства Швеції в Україні, Міжнародного фонду «Відродження» та Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE).

ПІДГОТУВАЛИ:

Марія Репко, заступниця виконавчого директора ЦЕС

Ганна Сахно, економістка ЦЕС

Анастасія Телетьон, молодша економістка ЦЕС

ДАТА:

6 жовтня 2020 р.

ЗМІСТ

Головне	3
1. Опис програми	5
2. Функціональний перегляд напрямків використання бюджетних коштів.....	6
3. Показники результативності бюджетної програми	15
4. Загальні рекомендації для програми.....	18
Додаток 1. Бюджетні програми Міністерства освіти і науки України	20
Додаток 2. Витрати (тис. грн) та виконання (%) за напрямами програми 2201260 та 2201170 за 2015-2021 роки	25

Центр економічної стратегії – незалежний центр досліджень державної політики. Завдання ЦЕС – підтримка реформ в Україні з метою досягнення стійкого економічного зростання країни. Центр робить внесок у розробку стратегії економічного зростання України, здійснює незалежний аналіз найбільш важливих аспектів державної політики, а також працює над посиленням громадської підтримки реформ. Заснований у травні 2015 року.

Наші принципи:

- Економічна свобода (лібералізація, дерегуляція, приватизація)
- Вільна та чесна конкуренція
- Менша роль держави за підвищення її ефективності
- Інформаційна прозорість та свобода слова
- Верховенство права та захист приватної власності
- Здорові та стабільні державні фінанси
- Економіка, що створена на засадах знань.

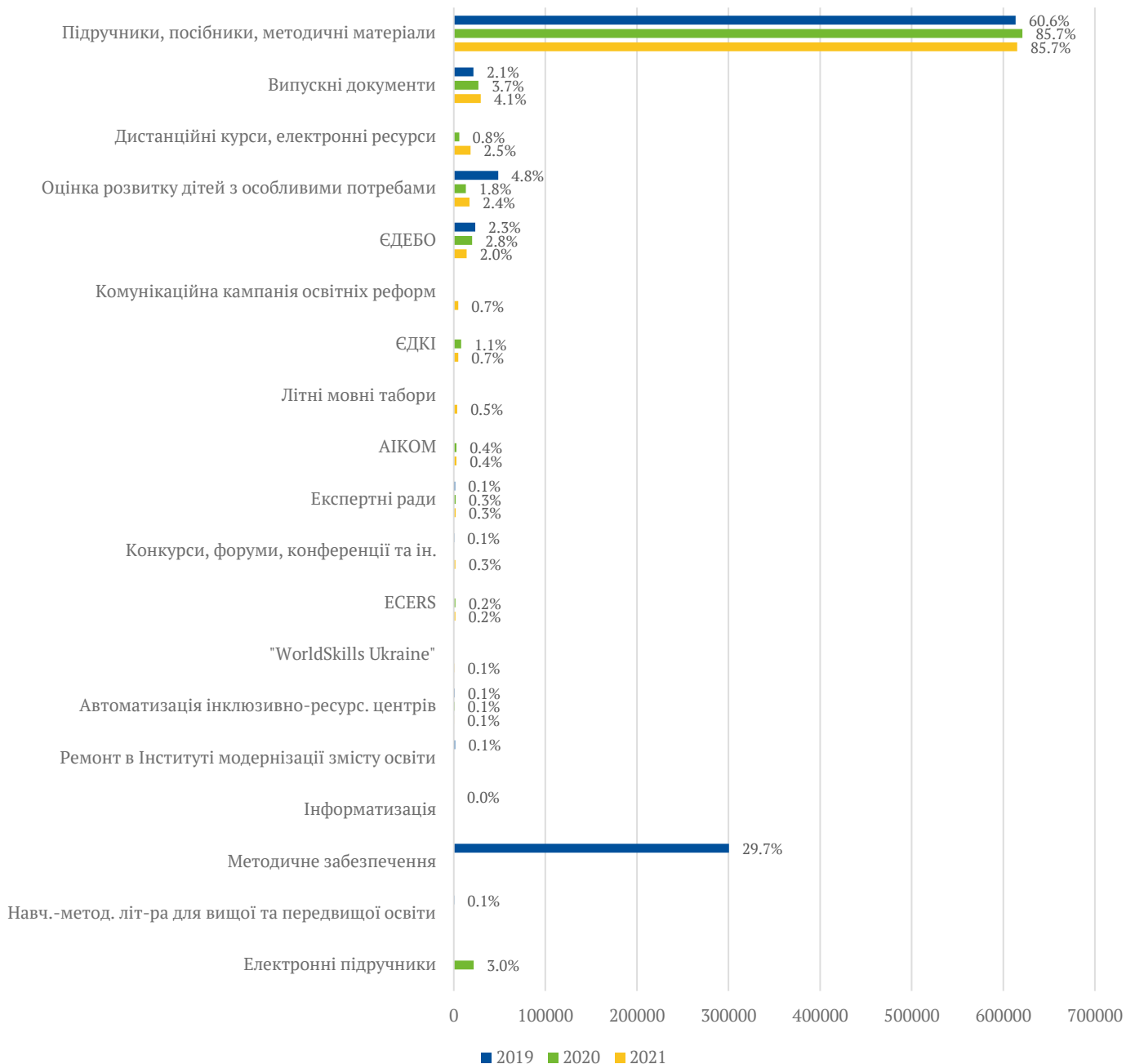
Для більш детальної інформації про ЦЕС просимо звертатися до Андрія Федотова, директора з комунікацій (тел.: (044) 492-7970, office@ces.org.ua).

Також запрошуємо відвідати наш сайт www.ces.org.ua та слідкувати за нами у соціальних медіа facebook.com/cesukraine чи twitter.com/ces_ukraine.

ГОЛОВНЕ

У цій записці ми аналізуємо структуру витрат коштів за програмою Міністерства освіти і науки України «Загальнодержавні заходи у сфері освіти» на загальну суму 725 млрд грн (план 2020), або 1,5% витрат у рамках апарату міністерства. В основному програма покликана профінансувати друк шкільних підручників, але має добірку інших завдань, які стосуються інших сфер діяльності міністерства.

Рисунок 1. Витрати за напрямками програми 2201260 та загальна вага цих напрямів у програмі (зазначено у %) за 2019-2021 роки, тис. грн

Джерело: Бюджетні запити МОН

Ціль державної політики, на виконання якої працює програма: випускники школи є самодостатніми, творчими та креативними особистостями, які мають ґрунтовні знання та володіють компетенціями, що потрібні у сучасному світі; випускники закладів вищої освіти є конкурентоспроможними фахівцями на ринку праці. Мета програми – здійснення загальнодержавних заходів у сфері освіти – ніяк не пояснює, через які механізми програма сприяє досягненню заявлених цілей політики. Показники результативності, обрані міністерством для опису цієї програми, не відповідають ані цілям державної політики, ані меті за напрямками витрачання коштів (що передбачувано, бо мета сформульована максимально розмито).

Ми пропонуємо упорядкувати програму через розділення напрямків програми за більш відповідними функціональними напрямками, змінити формулювання мети та, відповідно, цільових показників виконання програми.

Ми пропонуємо наступне:

Підвищити якість програмних документів: подавати їх у машиночитабельному вигляді, докладно описувати сутність та динаміку змін у аналітичній частині бюджетних запитів, обмежити кількість результативних показників програми змістовними та суспільно важливими замість поточного суто формального підходу;

Перенести частину напрямків використання коштів за бюджетною програмою до інших, більш відповідних бюджетних програм МОН;

Створити нову бюджетну програму з інклюзивної освіти із відповідними результативними показниками;

Привернути увагу засобами державної політики до проблеми підготовки та видання підручників, як-от недостатній рівень конкуренції як на етапі конкурсу, так і на етапі видання, неналежна якість викладеного матеріалу, проблеми процедури експертизи.

1. ОПИС ПРОГРАМИ

Програма **2201260 «Загальнодержавні заходи у сфері освіти»** – одна з 26 програм МОН, що фінансуватимуться в рамках апарату міністерства у 2021 році. На неї розподілено 1,5% видатків апарату, це менше, ніж пів відсотка сукупних видатків МОН, якщо враховувати субвенції. Через програму **2201260 «Загальнодержавні заходи у сфері освіти»** у 2020 році планують профінансувати друк підручників, документів про освіту, закупівлю програмного забезпечення для шкіл та функціонування електронних ресурсів на **725 млн грн**. Раніше ця програма була частиною програми **2201170 «Здійснення методичного та аналітичного забезпечення діяльності закладів освіти»** (виконання – **1 млрд грн** у 2019 році). У 2020 році програму **2201170** розділили, залишивши у старій програмі методичне забезпечення та перенісши решту напрямів у нову програму **2201260**. До програми **2201260** перенесли виготовлення випускних документів, виготовлення та забезпечення закладів середньої освіти підручниками та посібниками, модернізацію програмного забезпечення ЄДЕБО, роботи над автоматизацією інклюзивно-ресурсних центрів, проведення оцінки розвитку дітей з особливими потребами, забезпечення роботи експертних рад з проведення експертизи дисертацій. З-посеред нових статей додали проведення дослідження якості дошкільної освіти з використанням шкал оцінювання ECERS, модернізацію Автоматизованого інформаційного комплексу освітнього менеджменту, дистанційні курси з математики для закладів середньої освіти, проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту і забезпечення та впровадження в закладах середньої освіти використання електронних підручників.

Таблиця 1. Дані з бюджетних запитів МОН на 2021-2023 роки

№	Назва програми	Завдання бюджетної програми	Закон (зі змінами) 2020 р., тис. грн	Проект закону 2021 р., тис. грн
2201170	Здійснення методичного та аналітичного забезпечення діяльності закладів освіти	Методичне та аналітичне забезпечення навчально-методичного та навчально-виховного процесу у закладах освіти, вивчення та впровадження передового педагогічного досвіду.	102 204,0	140 456,2
2201260	Загальнодержавні заходи у сфері освіти	1. Свочасне виготовлення документів про освіту та забезпечення ними закладів освіти. 2. Забезпечення функціонування Єдиної державної електронної бази з питань освіти. 3. Організація видання, придбання, зберігання та доставки підручників і посібників (у тому числі електронних), навчально-методичної літератури для учнів та педагогічних працівників закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти. 4. Організація забезпечення роботи експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій. 5. Забезпечення функціонування Національної освітньої електронної платформи. 6. Забезпечення функціонування Автоматизованого інформаційного комплексу освітнього менеджменту. 7. Проведення масових організаційних заходів.	724 536,3	717 635,8

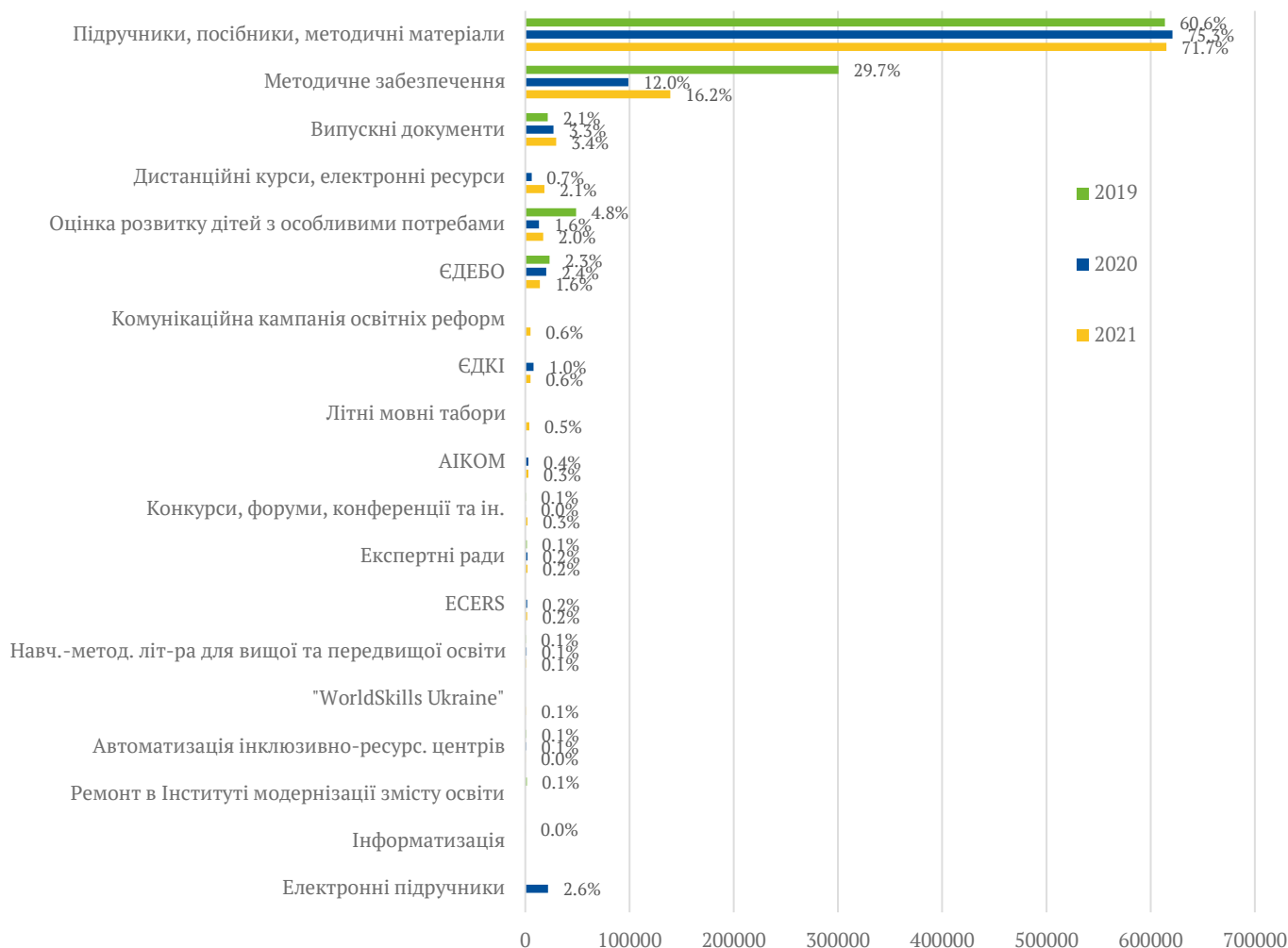
Джерело: вебсайт Міністерства освіти і науки України, додатки до Закону про державний бюджет на 2021 рік

Більшість коштів – 621 млн грн – у 2020 році спрямовано на закупівлю підручників. Іще одна споріднена стаття – електронні підручники на 22 млн грн. На виготовлення документів про освіту у 2020 році планують витратити 27 млн грн, а на функціонування Єдиної державної електронної бази з питань освіти – 20 млн грн. Решта напрямків зовсім незначні за обсягами.

2. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПЕРЕГЛЯД НАПРЯМКІВ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Загалом 16 напрямків використання бюджетних коштів за програмою дуже важко розподілити по семи завданнях програми. Це може бути зумовлено тим, що частина формулювань «залишилися у спадок»: додалися нові напрямки використання коштів, а старі формулювання не змінилися. Це свідчить про загальний формальний підхід до підготовки бюджетних програм та запитів.

Рисунок 2. Витрати за напрямками програми 2201170 і програми 2201260 та загальна вага цих напрямів в програмі (зазначено у %) за 2019-2021 роки.

Джерело: Звіти про виконання бюджетних програм та бюджетні запити МОН.

Ми пропонуємо функціональний перегляд цих напрямків у такому порядку, в якому вони подані у бюджетному запиті, за алгоритмом, описаним аналітиками Центру економічної стратегії у записці 2016 року¹. Перегляд видатків може підвищити їх ефективність, що, своєю чергою, стимулює економічне зростання, підвищує якість державних послуг та стійкість державних фінансів. Доволі багато країн провели перегляд видатків. Цей процес може тривати інколи декілька бюджетних періодів, проте у підсумку призводить до економії державних ресурсів та підвищення ефективності.

До прикладу, у Канаді, Фінляндії, Італії, Великобританії підхід до перегляду видатків уряду був стратегічним. На першому рівні перегляду відбувається оцінка суспільної користі тієї чи іншої бюджетної програми – оцінюється, чи є реалізація державної програми взагалі корисною для суспільства. Якщо ні, програму ліквідують. На наступному етапі визначають чи важливою є роль держави у виконанні конкретної програми. Якщо ж ні, її ліквідують і таким чином делегують на виконання приватному сектору, якщо ця функція все ж є важливою для суспільства. Після того вирішують, чи можна виконання функції передати на місця, чи централізоване виконання є більш ефективним. Частину програм можуть виконувати у партнерстві з приватним сектором чи волонтерськими організаціями.

На останньому етапі розглядають програму детальніше під кутом підвищення ефективності її виконання. Також обов'язковим етапом є визначення, чи має держава достатньо ресурсів для цього. Якщо ж ні, весь процес перегляду починається спочатку для визначення найбільш пріоритетних напрямів державних видатків.

До процесу перегляду можуть та мають залучатися представники приватного сектору, академічні дослідники та незалежні експерти. Це дозволить підвищити ефективність як самого процесу, так і визначити поле можливого делегування державних функцій.

Крім пропозиції перенести певні напрямки використання коштів до інших бюджетних програм МОН, після аналізу видатків логічним виглядає окремо виділити в рамках бюджету апарату міністерства нову програму «Інклюзивна освіта» зі своїми показниками ефективності та якості, які б описували залученість дітей з особливими потребами до інклюзивного освітнього процесу.

2.1. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЕКСПЕРТНИХ РАД З ПИТАНЬ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ДИСЕРТАЦІЙ

Функція відповідає суспільним інтересам, її делегування чи зміна – це питання реформування системи здобуття наукових ступенів, яке виходить за рамки даної роботи.

Функцію варто перенести до більш відповідних бюджетних програм МОН (Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики (забезпечення виконання державного замовлення з підготовки фахівців, аспірантів та докторантів) / Загальне керівництво (Здійснення управління у сфері атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, присудження наукових ступенів) або передати функцію до НАЗЯВО.

¹ <https://ces.org.ua/public-expenditure/>

2.2. ВИГОТОВЛЕННЯ ВИПУСКНИХ ДОКУМЕНТІВ ПРО ОСВІТУ

Функція відповідає суспільним інтересам, вона не може бути делегована, оскільки виготовлення документів про освіту для закладів освіти, що мають державну акредитацію, належить до загальнодержавних заходів.

2.3. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОГРАМНОГО ТА ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ БАЗИ З ПИТАНЬ ОСВІТИ

Функція відповідає суспільним інтересам, її не можна делегувати. Ведення реєстрів забезпечує прозорість освітньої системи, надає інформацію про заклади вищої освіти, державне замовлення та сертифікати педагогічних працівників, що впливає на вибір місця навчання та підвищує рівень освіти. Реєстри студентських (учнівських) квитків та документів про освіту не впливають на якість отриманої освіти, проте доцільним є оприлюднення даних державної інформаційно-виробничої системи через один ресурс. Її варто перенести до більш відповідної програми 2201010 «Загальне керівництво та управління у сфері освіти і науки» (Реалізація державної політики у сфері освіти і науки) як елемент затрат на управління освітою (маєш знати, чим управляєш).

2.4. РОЗРОБЛЕННЯ, ПРИДБАННЯ, МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА СУПРОВОДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ ТА ЕЛЕКТРОННИХ СЕРВІСІВ ДЛЯ УЧНІВ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Функція відповідає суспільним інтересам, але її можна частково делегувати на нижчий рівень – через дозвіл школам закуповувати дистанційні курси та електронні сервіси у приватних розробників. Кошти на такі закупівлі можна передбачити за цією програмою через грантовий механізм. Централізована закупівля (як, наприклад, курсів з математичної освіти) також можлива і доцільна.

2.5. ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ШКАЛ ОЦІНЮВАННЯ ECERS

Функція відповідає суспільним інтересам, вона не може бути делегована. Її варто перенести до більш відповідної програми 2201010 «Загальне керівництво та управління у сфері освіти і науки» (Реалізація державної політики у сфері освіти і науки) як елемент затрат на моніторинг стану галузі (отримання показників якості дошкільної освіти, які, своєю чергою, увійдуть у результативні показники якості за цією програмою).

2.6. ВИДАННЯ ПІДРУЧНИКІВ І ПОСІБНИКІВ ДЛЯ УЧНІВ ТА ПЕДПРАЦІВНИКІВ ЗЗСО, П(ПТ)О, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСНОГО ВІДБОРУ ПІДРУЧНИКІВ, ДОСТАВКА ПІДРУЧНИКІВ, ПОСІБНИКІВ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЗБЕРІГАННЯ РЕЗЕРВНОГО ФОНДУ

Функція відповідає суспільним інтересам. Вона може бути делегована частково, якщо, наприклад, провадиться система дуальної освіти. Тоді друк підручників можна частково передати до приватних установ. Видання підручників для дітей з особливими потребами доцільно винести до окремої нової програми МОН «Інклюзивна освіта».

Врізка 1. Огляд ринку підручників в Україні

Ринок підручників в Україні довгий час вважався глибоко монополізованим, за деякими оцінками – до 80%. Непрозорі критерії відбору підручників та розподілу державних коштів на їх друк з боку МОН не сприяли покращенню їхньої якості. Нинішня ситуація виглядає краще завдяки низці заходів, спрямованих на підвищення ефективності на всіх етапах виробництва навчальної літератури для закладів середньої освіти.

Конкурсний відбір підручників

Елементи прозорого конкурсного відбору підручників було введено ще 2014 року. Минулого року МОН затвердив новий порядок конкурсного відбору підручників (за винятком електронних) для всіх закладів загальної середньої освіти. За розробку та проведення конкурсів для шкіл в Україні відповідає утворений 2014 року Інститут модернізації змісту освіти (ІМЗО). Згідно з Положенням, Інститут забезпечує організаційне супроводження I етапу конкурсу, який передбачає відбір підручників радою експертів. За підсумками відбору найкращим підручникам присвоюється відповідний гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

II етап конкурсу із залученням навчальних установ проводиться серед підручників-претендентів, які отримали рекомендацію МОН. Вчителі шкіл ознайомлюються з фрагментами підручників, які розміщуються в електронному вигляді на сайтах ІМЗО та видавництв, після чого складають рейтинг із 6 підручників-кандидатів (1 основний та 5 альтернативних) з кожного предмету. Педагогічна рада кожного закладу затверджує рішення вчителів та вносить електронну копію рішення у Державну інформаційну систему освіти (ДІСО). Потім рішення за підписом директора передається до органу управління освітою, якому підпорядковується школа. З метою збереження прозорості, рішення школи також оприлюднюється на сайті. Підручники, що за результатами II етапу на підставі підсумування узагальнених результатів вибору отримали результат понад сорок тисяч (п'ять для профільних), можуть друкуватися за кошти держбюджету.

Друк та доставка підручників

Закупівля послуг з видання підручників, зберігання їх резервного фонду та доставка до структурних підрозділів освіти належить до компетенцій ІМЗО. Заклад укладає договори на послуги з видавництвами, підручники яких було включено до списку тих, що можуть друкуватися коштом держбюджету. Електронні версії книжок також передаються до МОН разом із правом безоплатного використання у мережі інтернет строком на п'ять років. Доставка і отримання закладами освіти підручників організовуються за кошти бюджетів місцевих держадміністрацій протягом 15 календарних днів з моменту отримання підручників. Розміщення державних замовлень на виготовлення підручників відбувається окремими лотами в особі замовника ІМЗО на порталі державних закупівель Prozorro. Кожний лот являє собою договір на друк однієї назви підручника в повному обсязі. Часто окремі лоти об'єднують у пули (до 10 назв підручників). Аналіз укладених договорів за допомогою аналітичного порталу Prozorro BI вказує на ознаки монополізованості ринку.

По-перше, всі тендери на друк навчальної літератури є неконкурентними, тобто договори на друк укладаються за результатами переговорної процедури. Такий формат закупівель офіційно прописаний у річних планах ІМЗО. По-друге, спостерігається чітка диференціація ринку, коли великі видавництва виграють лоти на більші суми. За абсолютною кількістю тендерів, проведених ІМЗО за 2017-2020 рр. (423 лоти), шість видавництв, як великих, так і малих (див. Рис. 1), мали частку від усіх укладених договорів 5% і вище, а найбільшу частку – 10,4% – мало МПП «Букрек».

Більше половини лотів виграла інші компанії, тобто за абсолютною кількістю виграних лотів видавництв-лідерів немає. За вартістю замовлення на друк підручників спостерігається інша картина. Абсолютними лідерами є приватні видавництва «Ранок» та «Генеца», давні гравці видавничого бізнесу в Україні.

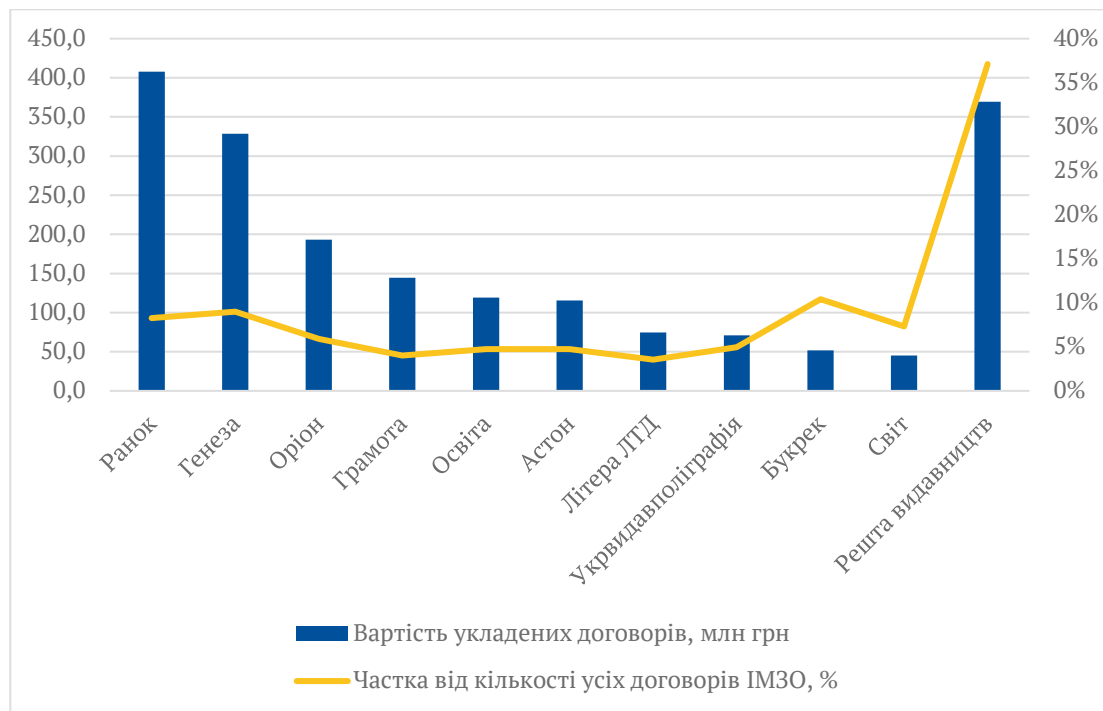
Так, наприклад, ТОВ «Видавництво «Ранок»» протягом 2017-2019 рр. уклало (та виконало) 155 договорів із ІМЗО за неконкурентною процедурою (а це майже 60% від усіх договорів видавництва на держзакупівлі) на загальну суму 325 млн грн. У 2020 році видавництво виконає замовлення на друк підручників на суму 60,5 млн грн. (20 активних договорів). Аналогічна ситуація спостерігається з іншими видавництвами. Отже, тендери на друк підручників для ЗСО через систему прозорих держзакупівель не є конкурентними. Договори укладаються з окремими видавництвами на друк певних назв підручників, а критерії відбору видавництв, з якими укладаються договори, невідомі.

Вартість виготовлення та кількість примірників змінюються залежно від потреб навчальних закладів. У 2018 році було розпочато друк підручників за програмою Нової української школи з розрахунком на поновлення матеріалів кожні п'ять років. Того ж року було випущено 18,5 млн примірників за новою програмою для учнів перших та п'ятих класів. У 2019 році – 12,3 млн примірників для других, шостих, десятих та одинадцятих класів загальною вартістю 593 млн гривень (в середньому 48 грн за примірник). Цього року було надруковано 7,1 млн примірників для третіх для сьомих класів вартістю 313,5 млн грн (в середньому 44 грн за примірник). На 2022 рік заплановано перевидання підручників для першого (4,1 млн примірників) та дев'ятого (9,3 млн примірників) класів.

Ефективність використання бюджетних коштів

У 2020 році Рахункова палата України завершила аудит доцільності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення закладів загальної освіти підручниками та посібниками у 2019 році. За результатами перевірки було виявлено, що понад 250 млн грн (45,8% від запланованих витрат) не мали економічного обґрунтування².

Рисунок 3. Вартість та частка від кількості укладених договорів за результатами тендерів ІМЗО за видавництвами, 2017-2020 рр.

Джерело: BI Prozorro

² https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2020/11-1_2020/R_RP_11-1_2020.pdf

Аудитори знову підкреслили, що у 2018-2019 роках міністерство не закуповувало електронні підручники та права на їх використання попри те, що 23 е-підручники отримали гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України». За розрахунками, це призвело до нерезультативного використання 97706,2 тис. грн.

До того ж, протягом 2019 року МОН не використовував придбану 2018 року за 48 млн грн Національну освітню електронну платформу (НОЕП). Ця платформа мала стати інформаційно-матеріальною базою для пілотного експерименту з впровадження е-підручників.

Проблеми

Незважаючи на низку заходів з реформування процесу відбору та виробництва підручників для ЗСО, це не позбавило систему від проблем. Нижче окреслені деякі з них.

Тиск на педагогів з боку органів управління освітою

Деякі педагоги відзначають тиск³ на волевиявлення в процесі відбору підручників з боку органів управління освітою. Для захисту вчителів від тиску, у 2020 році МОН створив спеціальну гарячу лінію та зв'язок з освітнім омбудсменом.

Недостатньо часу на відбір підручників

Також зафіксовано скарги педагогів на стислі терміни, під час яких треба переглянути, оцінити та обрати конкурсні підручники⁴. Чотирнадцять днів, під час яких вчителі повинні зробити відповідальний вибір, не є достатніми. Як результат, далеко не всі школи встигають оприлюднити своє рішення у встановлені терміни.

Консерватизм у конкурсному відборі підручників

Як показують результати конкурсу останніх двох років, вчителі зберігають певний консерватизм у процесі відбору, віддаючи пріоритет переважно відомим авторським колективам з багаторічною репутацією. Це зумовлено не лише бажанням вчителів викладати за підручниками, з авторами яких вони співпрацюють протягом років, а й заплутаними та нечіткими вимогами та критеріями до підручників. Таким чином, молоді креативні автори, які могли б потенційно створити високоякісний продукт, стають неконкурентоспроможними або ж відсіюються через інституційні бар'єри ще на етапі подачі заявок.

Невдалі спроби реорганізації

У зв'язку з порушенням термінів друку та доставки підручників, 2018 року розпочалася реорганізація ІМЗО та передача повноважень з проведення I етапу конкурсного відбору підручників іншій експертній установі – Українському інституту розвитку освіти, створеному наприкінці 2019 року. Результати реорганізації побачити не вдалось: на початку вересня цього року стало відомо, що у зв'язку з «обмеженістю матеріально-технічних ресурсів»⁵, установа не супроводитиме I етап конкурсу підручників для четвертих класів у 2020-2021 навчальному році. Відтепер всі етапи конкурсу супроводитиме ІМЗО за старими правилами. У плани УІРО входило розроблення технічного модулю «Експертиза», який би автоматизував перебіг конкурсу та мінімізував вплив людського фактору на відбір, а також залучення та навчання до тисячі експертів. В УІРО

³ <https://osvita.ua/school/71196/>

⁴ https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2020/11-1_2020/R_RP_11-1_2020.pdf

⁵ <https://uied.org.ua/uiro-ne-provoditime-konkursnij-vidbir-pro%1%94ktiv-pidruchnikiv-dlya-4-klasu-oficijnij-komentar/>

також повідомляють про тиск на організацію «через спроби зробити прозорими процедури конкурсу підручників»⁶.

Інші маніпуляції під час конкурсного відбору

Недостатня транспарентність та відсутність належних заходів для зовнішнього контролю за проведенням конкурсного відбору створює додаткові можливості для корупційних махінацій. Наприклад, цього року видавництво «Педагогічна думка» оприлюднило скаргу про порушення правил конкурсу⁷. За їхніми словами, підручник з всесвітньої історії для 7-го класу, що набрав найбільшу кількість балів за результатами експертного етапу, було штучно виключено з другого етапу конкурсу. У зверненні також повідомляється про неодноразові випадки потрапляння макетів підручників, що не пройшли перший відбір, до II етапу через апеляцію. У 2020 році 11 назв підручників пройшли до II етапу завдяки цій процедурі⁸. Апеляційна комісія у складі п'яти осіб впродовж декількох днів має повноваження скасувати рішення цілої експертної ради, що працювала над відбором декілька тижнів.

Низький рівень конкуренції серед авторів

Для забезпечення належного конкурсного відбору брати участь у ньому мають як мінімум два підручники-конкуренти з кожного предмету. В середньому 6-9 макетів підручників беруть участь кожного року у конкурсному відборі з популярних предметів, як-от українська мова та математика. Але, як показує цьогорічний конкурс підручників для 3-го класу, деякі предмети виграють відбір взагалі без конкуренції. Наприклад, підручники з німецької та французької мови не мали конкурентів, як і всі підручники з української мови для шкіл, де викладання ведеться мовою нацменшин. В аудиторському звіті Рахункової палати також зазначається, що у 2019 році не було проведено окремого конкурсу для спеціальних закладів освіти (загальна вартість друку становила 8 245,6 тис. грн). Матеріали було адаптовано з числа переможців основного конкурсу, але ж процедури адаптації МОН формально не прописав.

При цьому, парадоксально поріг для проходження конкурсного відбору зовсім не високий. Так, 2019 року внаслідок завищення результатів відбору підручників, 91% конкурсних макетів отримали гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України». 80% всіх конкурсних підручників МОН визнав такими, що можуть друкуватися за бюджетні кошти.

Проблеми з поставками

Існують проблеми з термінами доставки підручників перед початком навчального року. Так, 2019 року 6 млн підручників (понад 43%) були доставлені після початку навчального року, затримка складала від 16 до 149 днів⁹. Станом на 17 вересня 2020 р., 100% нових підручників для 3-го класу доставили у навчальні заклади, і лише 94% підручників для 7-х класів. Повний комплект тримали лише 7 областей та м. Київ. Серед основних причин називають обмежені поліграфічні потужності в країні, затримки під час проведення конкурсу та блокування закупівель видавництвами через судові позови.

Затримки також зумовлені умовами договору, за яким видавництва виготовляють продукцію. Так, якщо одне видавництво взяло на себе відповідальність за друк окремих назв підручників, то у разі виникнення технічних проблем під час друку посилюються ризики несвоєчасної їх доставки у навчальні заклади до початку навчального року. Складнощі також виникають при оскарженні або зміні умов договору, що сповільнює

⁶ <https://nus.org.ua/news/mon-vyrishylo-provodyty-konkurs-pidruchnykyiv-dlya-4-h-klasiv-za-starymy-pravylamy/?fbclid=IwAR0H1rWpw9SVLZ3ZyDQo8nbCnnG5PD5zefgLv3xs45V317dpo5D68iNcuxk>

⁷ <http://slovoprosvity.org/2020/06/11/chy-potribni-ukraini-vysokoosvicheni-vchyteli-i-iakisni-pidruchnyky/>

⁸ <https://mon.gov.ua/ua/news/ganna-novosad-do-12-bereznya-vchiteli-obirativut-yaki-pidruchniki-dlya-3-h-klasiv-drukuvativut-za-derzhkoshti-vid-zlovzhivan-zahishatimut-osvitnij-ombudsmen-i-mon>

⁹ https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2020/11-1_2020/Zvit_11_1_2020.pdf

видавничі процеси. Інші постачальники друкарських послуг не мають права «перехопити» друк підручників у разі виникнення таких ситуацій.

2.7. ПРОВЕДЕННЯ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Іспит студентів-медиків КРОК важливий та суспільно корисний, але він має проводитися за програмою 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» (забезпечення виконання державного замовлення з підготовки фахівців, аспірантів та докторантів) як елемент зовнішнього незалежного оцінювання або ж розширити на вищу освіту програму 2201470 «Здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними підрозділами», додавши інші напрямки використання коштів. Таке оцінювання потенційно можна розширити на інші спеціальності (педагоги, правники, бухгалтери) за співпраці із роботодавцями відповідних галузей. Делегування функції може бути питанням майбутнього – якщо саморегулювні організації медичної галузі стануть достатньо спроможними, щоб забезпечити проведення кваліфікаційних іспитів.

2.8. СТВОРЕННЯ, ПРИДБАННЯ, АПРОБАЦІЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ У СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (ПРИДБАННЯ ПРАВА НА ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ)

Функція відповідає суспільним інтересам. Доцільно розглянути вартість повної заміни друкованих підручників для учнів старших класів (потенційно – можливо, й середніх) на електронні підручники та забезпечення учнів відповідними пристроями для читання. Функція може бути делегована частково, якщо, наприклад, провадиться система дуальної освіти. Тоді підготовку підручників можна частково передати до приватних установ. Видання підручників для дітей з особливими потребами доцільно винести до окремої нової програми МОН «Інклюзивна освіта».

Врізка 2. Е-підручники

З метою цифровізації освітньої галузі України, у 2018 році було заплановано пілотний всеукраїнський експеримент «Електронний підручник для загальної середньої освіти» з метою заміни друкованих підручників на електронні. Згідно з концепцією експерименту, оприлюдненою МОН у 2018 році, паперові підручники мали бути замінені на цифрові девайси – планшети на нетбуки, а замість звичайної дошки в освітньому процесі мала використовуватися інтерактивна панель. Трирічний експеримент мав залучити до 300 шкіл, планувалось впровадження до 23 назв е-підручників для всіх класів ЗСО, окрім четвертих, восьмих та дев'ятих.

Технічно експеримент розпочався у 2018 навчальному році, але фактично перші школярі у 100 освітніх закладах скористалися е-підручниками у вересні 2019 року. Через незадовільну якість освітніх матеріалів експеримент був достроково завершений вже наприкінці 2019 року, незважаючи на те, що того року 10 е-підручників отримали гриф МОН. Експеримент провалився ще на етапі закупівлі е-підручників на новий навчальний рік: надані виробниками зразки не відповідали заявленим стандартам якості. Таким чином, жодного е-підручника у 2019 році не було придбано, а конкурсний відбір проводився формально. Наразі експеримент призупинений на невизначений термін до завершення експертизи.

Процедура конкурсного відбору електронних підручників децю схожа на відбір друкованих версій. ІМЗО оголошує конкурс, після чого конкурсні е-підручники розміщуються на сайті організації. Педагогічні працівники ознайомлюються з версіями матеріалів та надсилають свої рекомендації у МОН. Остаточне рішення про закупівлю прав на використання е-підручників приймає Конкурсна комісія по завершенні конкурсу.

2.9. ЗДІЙСНЕННЯ ОПЛАТИ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Функцію доцільно винести до окремої нової програми МОН «Інклюзивна освіта» у показник витрат на моніторинг, а отримані показники оцінки, своєю чергою, слугуватимуть показниками якості.

2.10. МОДЕРНІЗАЦІЯ АВТОМАТИЗОВАНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Функцію варто перенести до більш відповідної програми 2201010 «Загальне керівництво та управління у сфері освіти і науки» (Реалізація державної політики у сфері освіти і науки) як елемент затрат на освітній менеджмент.

2.11. ВВЕДЕННЯ У ПРОМИСЛОВУ ЕКСПЛУАТАЦІЮ ТА МОДЕРНІЗАЦІЮ СИСТЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ РОБОТИ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ ТА ЇЇ ТЕХНІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

Функцію доцільно винести до окремої нової програми МОН «Інклюзивна освіта».

2.12. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЛІТНІХ МОВНИХ ТАБОРІВ ДЛЯ УЧНІВ КЛАСІВ (ГРУП) З НАВЧАННЯМ МОВАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ТА ВЧИТЕЛІВ

2.13. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСІВ (У ТОМУ ЧИСЛІ ФІНАЛЬНИХ ЕТАПІВ), СЕМІНАРІВ, НАРАД, ВИСТАВОК, КОНФЕРЕНЦІЙ ФОРУМІВ ТА ІНШИХ ЗАХОДІВ

2.14. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ФІНАЛЬНОГО ЕТАПУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ «WORLD SKILLS UKRAINE»

Всеукраїнські заходи – суспільно корисна функція, вони можуть фінансуватися за цією програмою як елемент навчального процесу, що перебуває на одному рівні з підручниками та «зшиває» країну й різні соціальні групи дітей. Доцільно залишити його окремим напрямком витрачання коштів, не виносячи у напрямки кожен рік нові заходи. Доцільно збільшити фінансування напрямку з метою розширення уявлень школярів про Україну та спілкування між собою школярів з різних областей, розширення горизонтів соціальних та профорієнтаційних можливостей дітей.

2.15. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ КАМПАНІЇ ОСВІТНІХ РЕФОРМ

Функцію варто перенести до більш відповідної програми 2201010 «Загальне керівництво та управління у сфері освіти і науки» (Реалізація державної політики у сфері освіти і науки) як елемент затрат на освітній менеджмент поряд, наприклад, із підтримкою вебсайту МОН та роботою прес-служби.

2.16. ЗАКУПІВЛЯ КОМПЛЕКТІВ МЕТОДИК ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Функцію доцільно винести до окремої нової програми МОН «Інклюзивна освіта».

3. ПОКАЗНИКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ БЮДЖЕТНОЇ ПРОГРАМИ

Нормативно результативні показники регулюються відповідним наказом Міністерства фінансів¹⁰. Вони мають відповідати таким критеріям:

1. реалістичність (результативні показники визначаються з урахуванням показників поточного стану та існуючих потреб економіки та суспільства, показників, визначених прогностичними документами щодо економічного та соціального розвитку, з одного боку, та можливостями ресурсної частини державного бюджету, з іншого);
2. актуальність (результативні показники узгоджуються із програмними та стратегічними документами, цілями державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та/або реалізацію якої забезпечує головний розпорядник, та показниками їх досягнення в середньостроковому періоді, характеризують найважливіші аспекти очікуваного результату);
3. суспільна значимість (результативні показники висвітлюють ефект, який отримують економіка та суспільство завдяки діяльності головного розпорядника, дають можливість оцінити вплив на економічний та соціальний розвиток, ефективність надання публічних послуг, ступінь забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків).

Від показників результативності очікувалася би кількісна та якісна оцінки результату проведеної роботи за кожним з напрямків, а також оцінка вартості підготовки й закупівлі матеріалів. Натомість у бюджетному запиті за програмою на 2021-2023 роки показників якості лише чотири, багато напрямків не мають результативних показників взагалі, а за двома – таких показників явно забагато.

Із 143 результативних показників (це величезна кількість, що робить швидкий моніторинг якості практично нездійсненним) 123 показники стосуються кількості та вартості виготовлення підручників та свідоцтв із розбивкою на найменші категорії. Це перевантажує звіт та не заважає оцінити ефективність роботи за напрямками.

Подібну розбивку варто подавати не в розділі показників, а у вигляді зручної таблиці в аналітичному розділі бюджетного запиту (п. 11. «Аналіз результатів, досягнутих внаслідок використання коштів загального фонду бюджету у 2019 році, очікувані результати у 2020 році, обґрунтування необхідності передбачення видатків/надання кредитів на 2021-2023 роки»), який деякі розпорядники коштів або ігнорують у принципі, копіюючи до розділу тексти минулих років, або підходять максимально формально.

¹⁰ Наказ Міністерства фінансів України «Про результативні показники бюджетної програми». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1353-10#n15>

Таблиця 2. Фінансові та результативні показники за програмою «Загальнодержавні заходи у сфері освіти»

Загальнодержавні заходи у сфері освіти		2019	2020	2021	Результативні показники			
		млн грн			Затрат	Продукту	Ефективності	Якості
1	Організація забезпечення роботи експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій	1,4	2,0	2,0	1	1	1	
2	Виготовлення випускних документів про освіту	21,6	27,0	29,5		14	14	1
3	Модернізація програмного та технічного забезпечення Єдиної державної електронної бази з питань освіти	23,4	20,0	14,0		2		1
4	Розроблення, придбання, модернізація та супроводження дистанційних курсів та електронних сервісів для учнів та педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти	0,0	6,0	18,2		2	2	
5	Проведення дослідження якості дошкільної освіти з використанням шкал оцінювання ECERS	0,0	1,8	1,7		1	1	
6	Видання підручників і посібників для учнів та педпрацівників ЗЗСО, П(ПТ)О, навчально-методичної літератури, проведення конкурсного відбору підручників, доставка підручників, посібників, навчально-методичної літератури та зберігання резервного фонду	613,6	620,8	615,3		48	47	2
7	Проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту	0,0	8,0	5,0				
8	Створення, придбання, апробація електронних підручників для закладів вищої освіти та проведення експерименту із впровадження та використання електронних підручників у системі загальної середньої освіти (придбання права на використання електронних підручників)	0,0	21,8	0,0				
9	Здійснення оплати за використання програмного забезпечення для проведення комплексної оцінки розвитку дітей з особливими освітніми потребами	0,0	13,2	17,2				
10	Модернізація Автоматизованого інформаційного комплексу освітнього менеджменту	0,0	3,0	3,0				
11	Введення у промислову експлуатацію та модернізацію системи автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів та її технічне адміністрування	1,0	0,8	0,4		1		
12	Організація проведення літніх мовних таборів для учнів класів (груп) з навчанням мовами національних меншин та вчителів	0,0	0,0	3,9				
13	Організація та проведення конкурсів (у тому числі фінальних етапів), семінарів, нарад, виставок, конференцій форумів та інших заходів	1,1	0,0	1,9		1	1	
14	Організація та проведення фінального етапу Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності «WorldSkills Ukraine»	0,0	0,0	0,7				
15	Організація і проведення комунікаційної кампанії освітніх реформ	0,0	0,0	5,0				
16	Закупівля комплектів методик для проведення комплексної оцінки розвитку дітей з особливими освітніми потребами	48,7	0,0	0,0		1	1	
Разом		710,6	724,4	717,6	1	71	67	4

Джерело: Бюджетний запит на 2021-2023 роки

Що варто змінити в такій класифікації результативних показників? Ці показники не є цілковито співставними з метою програми, вони не охоплюють усі напрямки використання коштів та нічого не говорять про залучені ресурси. Нагадаємо, що цьогорічне формулювання цілей державної політики передбачає, що випускники шкіл є самодостатніми, творчими та креативними особистостями, які мають ґрунтовні знання та компетентності для сучасного світу, а також те, що випускники закладів вищої освіти є конкурентоспроможними фахівцями на ринку праці. Звісно, деякі видатки цієї програми є адміністративними, як-от виготовлення документів про освіту, але й жоден інший результативний показник, на жаль, не свідчить про те, як витрати цієї програми можуть вплинути на досягнення цієї мети.

Орієнтовно з врахуванням функціонального перегляду, наведеного у розділі 2, ми можемо запропонувати наведений нижче підхід до встановлення результативних показників програми, який потребуватиме додаткового обговорення та уточнення показників у робочій групі з огляду видатків.

Таблиця 3. Результативні показники напрямку «Видання підручників і посібників для учнів та педпрацівників ЗЗСО, П(ПТ)О, навчально-методичної літератури, проведення конкурсного відбору підручників, доставка підручників, посібників, навчально-методичної літератури та зберігання резервного фонду»

витрат	Показники визначають обсяги та структуру ресурсів, які забезпечують виконання бюджетної програми, тобто залучені до видання підручників, від експертизи до друку та доставки. - кількість авторів, що брали участь у конкурсах на видання підручників; - кількість залучених до експертизи підручників експертів (пул експертів); - кількість видавництв, що взяли участь в тендері(ах) на виготовлення підручників Ці показники демонструватимуть залученість видавництв, потенційну потребу у розширенні кола експертів та (або) авторів підручників. Можливо, варто розглянути також кількість штатних працівників МОН та ІМЗО, залучених до виконання програми.
продукту	Показники мають відображати безпосередньо обсяг виробленої продукції. - кількість проведених конкурсів серед авторських колективів - кількість проведених експертиз підручників - кількість проведених тендерів на послуги видавництв - кількість надрукованих підручників - тираж надрукованих підручників (наприклад, якщо було надруковано по 100 примірників підручників з історії для 5-х класів та з економіки для 10-х класів, то це наклад 200 примірників та кількість 2 підручники); - кількість підручників, фізично надісланих до закладів освіти
ефективності	Показники мають відображати витрати ресурсів на одиницю показника продукту, тобто надрукованого підручника. - середня вартість експертизи одного підручника, - середня кількість експертів, залучених до експертизи одного підручника; - середня вартість одного примірника

	- середня кількість видавництв, що беруть участь в одному тендері - частка у сукупних бюджетних витратах на друк підручників п'яти найбільших видавництв, що виграли тендери (показник монополізації ринку).
якості	Показники якості характеризують динаміку досягнення мети та виконання завдань бюджетної програми. - відсоток підручників, надрукованих до 2015 року (орієнтовний термін – 5 років), що залишаються у навчальному процесі; - показник достатності підручників – наприклад, кількість або відсоток дітей, яким бракує мінімум одного підручника; - показник затримок доставки нових підручників до шкіл; - показник задоволеності підручниками вчителів та батьків – потрібно запропонувати зручний та дешевий спосіб поствимірювання якості виданих підручників; - середня кількість підручників, запропонованих різними авторськими колективами, на один конкурс.

4. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРОГРАМИ

1. Публікувати програми у машиночитабельному вигляді, таблиці рекомендовано надавати у форматі *xlsx*. Зазвичай програми викладають на сайт у форматі сканованих сторінок або у форматі *rich text format (rtf)*, що ускладнює процедуру їхнього аналізу.
2. У звітах про виконання програм обов'язково вказувати пояснення щодо розбіжностей між затвердженими у програмі показниками та касовими видатками (наданими кредитами з бюджету). До прикладу, у 2019 відбулося триразове зростання витрат на статтю методологічного забезпечення закладів освіти, що становить третину всієї програми, проте неможливо зрозуміти причину таких розбіжностей ані з результативних кількісних показників, ані з пояснень, які надаються до деяких статей.
3. Варто переглянути функціональні напрямки видатків (розділ 2 цієї записки) та прийняти рішення про їх перерозподіл, включно із створенням окремої бюджетної програми з інклюзивної освіти.
4. Формальні результативні показники варто замінити справжніми. З метою зниження вартості друку, показники, що розпорядники вказують на цей момент та дозволяють детально проаналізувати витрати програми, слід подавати в аналітичному вигляді у розділі 11 («Аналіз результатів») бюджетного запиту, доповнивши їх іншими сутнісними характеристиками, наприклад, розподілом оцінок експертів при експертизах чи проблемами залучення видавництв до конкурсів. У невеликій кількості нових результативних показників за напрямками використання коштів програми слід подавати ті, що показують, яким чином ті чи інші видатки дозволяють досягнути поставленої цілі державної політики (підхід запропоновано у розділі 3 цієї записки).

Врізка 3. Проблеми підручників очима вчительки історії.

Більшість історії України – це війна, про походи неможливо розповідати без карт. Ті карти, що є, дуже нечіткі, їх мало. Нормальні атласи як додаток до підручника не йдуть, а публікуються окремо, учні купують їх власним коштом.

У мене зараз у підручнику відкрита тема «Помста Ольги за вбивство Ігоря». Нестор Літописець намалював чотири картини – вони всі вміщені у форматі 2х2 на третині сторінки. І хоча самі картини дуже інформативні, все, що можна побачити з них у підручнику – підпис до картинки. На печатці Святослава – перше в історії зображення триzubця. Вона є в музеї, існує багато фото гарної якості. Але про це є тільки в одній книзі з 8 підручників історії для 7 класу. Є декілька державних символів, ми маємо знати їх історію – а в підручниках по історії їх немає.

У підручниках критично мало схем. А саме їх діти дуже добре запам'ятовують, а вчителі використовують на уроках. Я обов'язково малюю на дошці схеми – причини, приводи, наслідки – а в підручниках їх майже нема.

Приватні підприємці, що намагаються робити книги, скаржаться на обмеження, які не прописані офіційно. Наприклад, максимальна кількість сторінок - 176. Навіть якщо укладачі підручників хочуть дати багато цікавих матеріалів, потім це все вирізається, щоб вкластися у ліміт. Я би викинула без жалю величезні параграфи з опитуваннями в кінці розділів. Вчителі їх не використовують, учні – тим більш. Жоден вчитель не дасть ці запитання на контрольну роботу. Але у кожному розділі витрачається місце на ці питання та ребуси. Вони дуже базові – по суті на функціональну грамотність, без аналізу чи формулювання власної думки.

У сучасному світі нелогічно хвилюватися про товщину книги, якщо вона електронна. QR коди - час від часу є в книжках, і це приємна альтернатива, як вмістити карту або портрет, або цікаву інформацію.

Діти – візуали. Їм потрібна гарна поліграфія, гарні кольори, картинки та схеми, які можна розбирати. Натомість їм пропонують складні «дорослі» визначення термінів. Наприклад, візьмемо визначення «Держава – це спосіб організації економічного та суспільного життя населення». Подібний термін можна дати дорослій людині, з приводу нього з дорослим можна дискутувати. Але дитина його не зрозуміє. Підручники пишуться не для дорослих і не для вчителів, а для дітей – а у дітей думки ніхто не питає. Даваймо зробимо експеримент, дамо книги для рецензій не лише вчителям чи фахівцям міністерства, а подивимось, як сприймає викладену інформацію справжня цільова аудиторія підручників – реальні діти.

ДОДАТОК 1. БЮДЖЕТНІ ПРОГРАМИ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Код	Найменування	2019 рік (факт)			2020 рік (закон зі змінами)			2021 рік		
		ЗФ	СФ	Разом	ЗФ	СФ	Разом	ЗФ	СФ	Разом
2200000	Міністерство освіти і науки України	26 794 555, 2	12 346 077, 0	39 140 632, 2	29 188 688, 5	13 971 101, 6	43 159 790, 1	37 263 824, 4	14 815 319, 8	52 079 144, 2
2201000	Апарат Міністерства освіти і науки України	26 731 556, 9	12 346 077, 0	39 077 633, 9	29 018 302, 5	13 971 101, 6	42 989 404, 1	37 088 867, 4	14 815 319, 8	51 904 187, 2
2201010	Загальне керівництво та управління у сфері освіти і науки	175 871, 2	1 237, 1	177 108, 3	134 628, 0	250, 0	134 878, 0	149 653, 5	250, 0	149 903, 5
2201020	Забезпечення організації роботи Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Національного агентства кваліфікацій, освітнього омбудсмена, державна атестація та акредитація закладів освіти	26 449, 4	5 590, 9	32 040, 3	78 947, 7	19 500, 0	98 447, 7	101 207, 8	62 764, 6	163 972, 4
2201030	Забезпечення здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за професіями загальнодержавного значення	146 097, 1	0, 0	146 097, 1	200 000, 0	0, 0	200 000, 0	200 000, 0	0, 0	200 000, 0
2201040	Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ	728 812, 6	339 831, 6	1 068 644, 2	832 040, 8	328 296, 3	1 160 337, 1	820 522, 7	375 291, 9	1 195 814, 6
2201070	Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту							500 000, 0	0, 0	500 000, 0
2201080	Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів	42 432, 3	0, 0	42 432, 3	62 937, 9	0, 0	62 937, 9	67 514, 1	0, 0	67 514, 1
2201100	Надання освіти закладами загальної середньої освіти державної форми власності	153 780, 3	10 649, 1	164 429, 4	190 329, 0	5 615, 0	195 944, 0	238 254, 6	5 680, 6	243 935, 2
2201120	Забезпечення діяльності Національного центру «Мала академія наук України», надання позашкільної освіти державними закладами позашкільної освіти, заходи з позашкільної роботи	196 257, 2	5 911, 9	202 169, 1	198 706, 0	6 233, 7	204 939, 7	282 596, 7	7 855, 5	290 452, 2
2201130	Забезпечення здобуття професійної (професійно-технічної) освіти у закладах освіти соціальної реабілітації та адаптації державної форми власності, методичне забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти	201 690, 1	3 801, 4	205 491, 5	222 573, 4	5 088, 2	227 661, 6	287 751, 6	5 206, 3	292 957, 9
2201140	Фонд розвитку закладів фахової передвищої та вищої освіти							1 000 000, 0	0, 0	1 000 000, 0

2201160	Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики	19 069 670,2	10 991 557, 7	30 061 227, 9	16 481 143, 9	11 633 310,1	28 114 454, 0	22 048 324, 4	12 782 546, 6	34 830 871, 0
2201170	Здійснення методичного та аналітичного забезпечення діяльності закладів освіти	806 263, 9	205 798, 2	1 012 062, 1	96 820,5	5 383, 5	102 204, 0	135 849, 1	4 607, 1	140 456, 2
2201180	Проведення всеукраїнських та міжнародних олімпіад у сфері освіти, всеукраїнського конкурсу "Учитель року"	11 587, 1	0,0	11 587, 1	4 099, 2	0,0	4 099, 2	4 100,0	0,0	4 100,0
2201190	Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти	2 962 623, 3	0,0	2 962 623, 3	3 512 151, 0	0,0	3 512 151, 0	3 938 961, 0	0,0	3 938 961, 0
2201200	Пільговий проїзд студентів закладів фахової передвищої та вищої освіти і учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти у залізничному, автомобільному та водному транспорті	18 000,0	0,0	18 000,0	18 000,0	0,0	18 000,0	18 000,0	0,0	18 000,0
2201210	Надання пільгових довгострокових кредитів для здобуття вищої освіти	2 726, 4	0,0	2 726, 4	2 200,0	0,0	2 200,0	2 200,0	0,0	2 200,0
2201220	Реалізація державного інвестиційного проекту "Створення Міжнародного центру підготовки пілотів на базі Національного авіаційного університету"	61 424, 2	0,0	61 424, 2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2201230	Реалізація державного інвестиційного проекту "Реконструкція навчального корпусу № 4 Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького – пам'ятки архітектури місцевого значення за адресою: м. Черкаси, вул. Остафія Дашковича, 24"	43 125, 9	0,0	43 125, 9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2201240	Реалізація державного інвестиційного проекту "Реставрація староакадемічного корпусу ансамблю Братського монастиря по вул. Г. Сковороди, 2 у Подільському районі м. Києва"	10 000,0	0,0	10 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2201250	Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, керівних працівників і спеціалістів харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів	26 250,9	9 824, 6	36 075, 4	33 073, 6	18 724, 2	51 797, 8	38 137, 9	17 935, 5	56 073, 4
2201260	Загальнодержавні заходи у сфері освіти	0,0	0,0	0,0	724 536, 3	0,0	724 536, 3	714 325, 7	3 310,1	717 635, 8

2201280	Підготовка кадрів Київським національним університетом імені Тараса Шевченка	1 059 429, 1	645 744, 3	1 705 173, 4	1 112 153, 9	595 000,0	1 707 153, 9	0,0	0,0	0,0
2201290	Дослідження, наукові та науково-технічні розробки, проведення наукових заходів Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, фінансова підтримка наукових об'єктів, що становлять національне надбання	108 417, 8	18 402, 8	126 820,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2201300	Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок	3 842, 1	0,0	3 842, 1	300 471, 9	0,0	300 471, 9	583 982, 7	0,0	583 982, 7
2201310	Фізична і спортивна підготовка учнівської та студентської молоді	158 459, 4	11 477, 9	169 937, 3	139 715, 6	5 584, 7	145 300,3	203 391, 8	5 248, 5	208 640,3
2201330	Дослідження, наукові та науково-технічні розробки, проведення наукових заходів Національним технічним університетом України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", фінансова підтримка наукових об'єктів, що становлять національне надбання	29 996, 2	41 851, 1	71 847, 3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2201380	Виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного та освітнього співробітництва	47 994, 6	280,0	48 274, 6	67 000,0	0,0	67 000,0	326 906, 8	131 004, 4	457 911, 2
2201390	Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у закладах вищої освіти	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2201410	Наукова і науково-технічна діяльність на антарктичній станції "Академік Вернадський"	60 204, 0	25, 8	60 229, 8	143 999, 0	75, 0	144 074, 0	128 408, 2	100,0	128 508, 2
2201420	Підготовка кадрів закладами фахової передвищої освіти	24 559, 6	3 103, 2	27 662, 8	3 886 962,2	1 023 172,0	4 910 134,2	4 867 420,1	895 500,0	5 762 920,1
2201460	Надання кредитів на будівництво (придбання) житла для науково-педагогічних та педагогічних працівників	0,0	1 467, 1	1 467, 1	0,0	2 000,0	2 000,0	0,0	1 550,0	1 550,0
2201470	Здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними підрозділами	239 383, 7	39 800,4	279 184, 1	318 631, 6	40 120,6	358 752, 2	431 358, 7	61 468, 7	492 827, 4
2201510	Державна атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, ліцензування, атестація та акредитація навчальних закладів	0,0	8 633, 8	8 633, 8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

2201570	Виконання зобов'язань України у Рамковій програмі Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій "Горизонт 2020"	220 843, 6	1 088, 2	221 931, 8	257 181, 0	129 248, 3	386 429, 3	0,0	0,0	0,0
2201610	Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток	0,0	0,0	0,0	0,0	153 500,0	153 500,0	0,0	455 000,0	455 000,0
2201840	Реалізація державного інвестиційного проекту "Реставрація головного корпусу Львівського національного університету імені Івана Франка"	35 000,0	0,0	35 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2201850	Реалізація державного інвестиційного проекту "Будівництво Міжнародного центру зустрічей студентської молоді України та Республіки Польща"	60 364, 6	0,0	60 364, 6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2203000	Державна служба якості освіти	62 998, 3	0,0	62 998, 3	136 786, 0	0,0	136 786, 0	141 357, 0	0,0	141 357, 0
2203010	Керівництво та управління у сфері забезпечення якості освіти	62 998, 3	0,0	62 998, 3	136 786, 0	0,0	136 786, 0	141 357, 0	0,0	141 357, 0
2207000	Національна комісія зі стандартів державної мови	0,0	0,0	0,0	33 600,0	0,0	33 600,0	33 600,0	0,0	33 600,0
2207010	Керівництво та управління у сфері стандартів державної мови	0,0	0,0	0,0	33 600,0	0,0	33 600,0	33 600,0	0,0	33 600,0
2210000	Міністерство освіти і науки України (загальнодержавні видатки та кредитування)	73 106 931, 2	0,0	73 106 931, 2	83 463 353, 6	2 000 000,0	85 463 353, 6	106 582 744,6	0,0	106 582 744,6
2211000	Міністерство освіти і науки України (загальнодержавні видатки та кредитування)	73 106 931, 2	0,0	73 106 931, 2	83 463 353, 6	2 000 000,0	85 463 353, 6	106 582 744, 6	0,0	106 582 744, 6
2211190	Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	70 355 700,6	0,0	70 355 700,6	79 098 895, 3	0,0	79 098 895, 3	102 506 951, 4	0,0	102 506 951, 4
2211210	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти	49 992, 4	0,0	49 992, 4	100 000,0	0,0	100 000,0	150 000,0	0,0	150 000,0
2211220	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами	454 405, 8	0,0	454 405, 8	504 458, 3	0,0	504 458, 3	504 458, 3	0,0	504 458, 3
2211230	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа»	1 023 409, 0	0,0	1 023 409, 0	1 060 000,0	0,0	1 060 000,0	1 421 334, 9	0,0	1 421 334, 9

2211240	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення та ремонт існуючих спортивних комплексів при загальноосвітніх навчальних закладах усіх ступенів	128 406, 7	0,0	128 406, 7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2211250	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення якості освіти	1 095 016, 6	0,0	1 095 016, 6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2211260	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію програми "Спроможна школа для кращих результатів"	0,0	0,0	0,0	500 000,0	2 000 000,0	2 500 000,0	1 000 000,0	0,0	1 000 000,0	
2211270	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на покращення соціального захисту окремих категорій педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти	0,0	0,0	0,0	2 200 000,0	0,0	2 200 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2211280	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на заходи, спрямовані на боротьбу з гострою респіраторною хворобою COVID-19 спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками під час навчального процесу у закладах загальної середньої освіти							1 000 000,0	0,0	1 000 000,0	

Джерело: Проект Закону про державний бюджет на 2021 рік

ДОДАТОК 2. ВИТРАТИ (ТИС. ГРН) ТА ВИКОНАННЯ (%) ЗА НАПРЯМАМИ ПРОГРАМИ 2201260 ТА 2201170 ЗА 2015-2021 РОКИ

[illegible]

Дистанційні курси з математики											6000		
ЄДКІ											8000	4952	
Електронні підручники											21800		
Всього	262168, 8	87%	352829	92%	405489, 7	84%	803095, 9	89%	1012921	121%	724434, 2	717635, 8	

Джерело: Звіти про виконання паспортів та бюджетні запити МОН